

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

10. SEPTEMBRIL 1931. A.

Nr. 13

ÜHEKSAS AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: H. Avikson.

Tellimise hind:		Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas	Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi	1 lhk. Kr. 20.—, 1/2 lhk. Kr. 10.—,
Pooles aastas	" 2.50	uul. Nr. 12.	1/4 lhk. Kr. 5.—, 1/8 lhk. Kr. 2.50,
Üksik number	" —.25	Telefon Nr. 452-72.	1/16 lhk. Kr. 1.25.
1923 aastak.	" —.50	Jooksev arve: Eesti Panga Tal-	Dokumentide kaotamise kuulu-
1924 "	" 3.—	linna osakond Nr. 609.	tused 50 senti dokumendi pealt.
1925—1930 a. ä	" 5.—		

Ilmub 20 korda aastas, iga kuu 10. ja 25. päeval, mai, juuni, juuli ja augusti kuudel ainult 10. päeval.

SISU:

Vähemalt ausalt!	Lhk. 215
Põhilaused maaomavalitsuse kui II. astme omavalitsuse ümberkorraldamiseks	" 217
Alevivalitsuste arvepidamise kord	" 220
Omavalitsuste päevanudised.	" 221
E. Maaomaval. Liidu ja maaomavalitsuste tegevus	" 221
Välismaade omavalitsused:	
Tutvunemas Läti omavalitsustega	" 222
Riigikohtu seletus	" 227
Küsimused ja vastused	" 227
Kuulutused.	" 214

Sundnormide kogu maaomavalitsuste kohta

vihk nr. 37

(IV osa: Alev)

on ilmunud

ja saadetakse tellijaile
neil päivil kätte.

Tellimise aadress:

E. Maaomavalitsuste Liit, Tallinn.

„Maaomavalitsuse“ tellimisi
1931 a. peale saab talitus täita
ainult Nr. 13 alates, kuna eel-
mised numbrid lõpuni on
äramüüdnud.

„Maaomavalitsuse“ talitus.

Kuulutatakse maksvusetaks:

1) Rudolf H a v a n n i hobusepass, väl-
jaantud Jõealehtme vallavalitsusest 12. juu-
nil 1925 a. Nr. 29 all.

2) Hans M ä e hobusepass, väljaantud
Kalvi vallavalitsusest Karl Uustalu nime
peale 25. sept. 1928 a. Nr. 33 all.

3) Johannes Tõnu p. N ü r m a n n i ho-
busepass, väljaantud Kuimetsa vallavalit-
susest 7. jaan. 1921 a. Nr. 27 all.

4) Juhan Jüri p. R a a v a hobusepass,
väljaantud Kuimetsa vallavalitsusest 8.
novembril 1922 a. Nr. 96 all.

5) Kärü vallaval. kuulutab maksvuse-
taks Julius M i t r o v s k i hobusepassi.

Teie kinnitate

oma liikumata ja liikuvat varandust

tuleõnnetuse vastu

kõige soodsamatel tingimustel

Eesti Omavalitsuste Kinnitus A./S.

„OMA“

mis on omavalitsuste ühine kinnitusette-
võte ning mille tegevusest saadud tulud
omavalitsuste kaudu rahvale tagasi lähe-
vad.

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid üle
Kr. 368.000.—.

Seltsi juhatus: Tartus, Riia tän. 41, oma
majas, kõnetr. üldine 3-44 juhatus 5-62.

Peaagentuur: Tallinn, Harju tn. 48, kõ-
netr. 18-58.

Agendid kõigil pool.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu

ja

„Maaomavalitsuse“

telefoni nr.

on nüüd

452-72.

PEREKONNASEISU

KANTSELEI MARGID

25 JA 50 SENDILISED

ON SAADA

E. MAAOMAVALITSUSE
LIIDU BÜROOST

HINNAGA 10 SENTI POOGEN.

(20 TÜKKI).

Vähemalt ausalt!

Kui ka varemalt mõnelt poolt maavalitsuste vastu seisukohti avaldati nende vastu olemise põhimõtete pärast, ilma et seisukoha avaldajad m. v. ülesandeid ja tööd lähemalt oleks tunnud, siis sellest ajast, kui V. Maakeri seaduse eelnõu viimaks siiski Riigikogu juhatause poolt „Riigi Teatajas“ avaldati, on nagu maaomavalitsuste kohta kõik lubatud, nagu ei oleks vajadust ka enam ausalt talitada. Ka kõige selgemat ja lihtsamat asja moonutatakse, tehakse järeldusi, millel igasugune alus puudub, tuuakse õiged andmed, kuid seal-samas järeldatakse neist koguni midagi muud. Et seda arusaamatusest ja rumalusest ei tehta, peaks selge olema, sest ajalehtede toimetuste liikmete tasapind peaks ikka sedavõrd kõrge olema, et suudetakse vahet teha ühe omavalitsuse enese ülespidamise, administratiiv kulude ja tema peale pandud eriülesannete teostamise kulude vahel. Kui seda vahet ei tehta, siis peab küll järeldama, et tõsiseid põhjusi maavalitsuste vastu sedavõrd vähe on, et sihilikult lugejate arusaamatust kasutada tahtes tehakse suutu vale järeldusi. Nii kirjutas „Päevaleht“ augustikuu keskpäeval:

„Kui palju nõuavad maavalitsused meil kulu.

Ühenduses viimasel ajal tugevamalt päevakorrade kerkinud maavalitsuste kaotamise või ümberkorraldamise küsimusega oleks ehk huvitav pilku heita sellele, kui palju need asutused, mille üle vaidlus praegu keeb, rahvalt kulu nõuavad.

Selleks pakub huvitavaid andmeid Eesti Maaomavalitsuste Liidu poolt koostatud tabel, mis ilmus viimases „Maaomavalitsuse“ numbris ja millest selgub, et kõigi Eestis asuvate 11 maavalitsuse eelarveline kuludesumma teeb käesoleva 1931./32. majandusaasta kohta välja kogusumma 5.763.548 kr. ja 90 senti. Selles summas on korralisi kulusid, mis lähevad otseteed maavalitsuste eneste peale, 40,67 prots. ehk 2.343.892,14 kr.

Tabelist selgub ka, et kõige kallmiaks maavalitsuseks Eestis on käesoleval majandusaastal Tartu maavalitsus, kelle kulude-eelarve tõuseb 812.694 kroonile. Tei-

sel kohal seisab Viru maavalitsus 776.663,35 kr., kolmandal — Harju maavalitsus 637.473 kr. jne., kuni kõige viimasemal kohal asuva Valga maavalitsusega, kelle aastane kulusumma tõuseb „ainult“ 223.137 kr.

Üksikute alade järele nõuavad maavalitsused järgmisi kulusid:

Maavolikogud lähevad maksma 2.5395 kr. ehk 0,44 prots. kõigi eelarvete kogusummast, maavalitsused ise nõuavad kulusid 383.155,60 kr. ehk 6,65 prots. Sellest summast läheb ainult palkade maksmiseks 267.956 kr. ehk 4,65 prots. eelarvete kogusummast.

Edasi nõuavad kulu: sotsiaal-administratiiv 51.283,19 kr. ehk 0,89 prots., haridus — 329.514,95 kr. ehk 5,72 prots., tervishoid — 471.586,80 kr. ehk 8,18 pr., hoolekanne — 505.195,43 kr. ehk 8,77 pr., põllumajandus — 226.403,92 kr. ehk 3,93 prots., maavalitsuste ettevõtted (neid on ainult Saaremaal) — 1320 kr. ehk 0,02 prots., maavalitsuste varandused — 68.719,78 kr. ehk 1,19 prots., maavalitsuste kapitalid (neid on ainult Pärnu- ja Saaremaal) — 350 kr., laenud — 135.631,39 kr. ehk 2,35 prots., mitmesugused kulud — 108.201,92 kr. ehk 1,88 prots. ja tagavarasummad — 37.544,16 kr. ehk 0,65 prots. Seega kokku nõuavad maavalitsuste korralised kulud üldse 2.343.892,14 kr. ehk 40,67 prots. eelarvekuludest.

Erakorralised kulud nõuavad maavalitsustelt 259.933,79 kr. ehk 4,51 prots. ja teedekapitali kulud — 3.159.722,97 kr. ehk 54,82 prots. kogu eelarvetest. Kulude kogusumma 5.763.548,90 kr. on juba seda väärt, et seepärast maksab õigusega küsida, kas on meil sarnaseid kalleid asutusi, nagu maavalitsused seda on, tõesti tarvis?“

Kulude kogusumma on „Päevalehe“ arusaamise järele see, mis sunnib õigusega küsima, kas meil sarnaseid kalleid asutusi tõesti tarvis on! Oh püha sõgedust! Ometi loeb see kurja küsimuse ülesseadja ise sellesamas artiklis üles, et maavolikogud lähevad maksma sellest suurest kogusummast ainult 0,44% ehk

25.395 kr., mis maaomaval. kui omavalit-
suse ilme andja otsekohene kulu on ja mis
ära jääb omavalitsuse kaotamise puhul.
Terve m. v. ülevalpidamise kulu, 383.155
kr. ehk 6,65% eelarvest, on administrat-
siooni kulu ja mis ära jääda võiks, kui
m. v. ülesanded täidetud saaks ilma ühegi
kuluta — kellegi teise asutuse poolt. Kui
võrrelda m. v. administratiiv kulu prot-
senti, $0,44 + 6,65 = 7,09\%$, riigiasutuste
kulu prots., mis üle 30%, ehk valdada
adm. kulu protsendiga, mis 1931/32 a.
eelarvete järele 32,76%, siis peab tunnista-
tama, et m. v. kulu protsent kõrge ei ole.
Ja, kui me vähegi ausalt tahame arvused
käsitada, siis m. v. kulu summastest kui
niisugustest saame rääkida ainult adm.
kuludest, käesoleval juhul 5.763.548 kr.
asemel 408.550 kroonist ehk 100% asemel
7,09 protsendist.

Muud eelarves leiduvad kulud jäävad
ikka kanda, vaatamata, kas maavalitsusi
on või mitte. Jäävad vangimaja kuraatorid,
koolinõunikud ja koolid, jäävad keh-
vad õpilased, jäävad arstid ja haigemajad,
hoolekannet vajavad lapsed ja raugad
ning nende kodud, jäävad loomaarstid ja
põllutöökoolid, jääb samuti ka vajadus
teid parandada ja sildu ehitada. Ja need
ning nende taolised ülesanded nõuavad
m. v. eelarvest 92,91% kuludest, kuna
„Päevalehe“ loogika järele teed oleks head
ja sillad terved ühegi kuluta, koolid ja
arstid töötaks ning vaesed oleks toidetud
ja kaetud ning inimesed terved ilma ühegi
kuluta, kui aga maavalitsusi ei oleks!

Tõepoolest, kui nii, milleks siis m. v. pi-
dada! Kuid näidaku „Päevaleht“, kuidas
kõik see ilma kuludeta ehk vähemategi
kuludega toimuks, kuna on kindlaks teh-
tud, et vene ajal ja praegu riigi kulul kõik
kallimalt sünnib.

Teiseks on üks „Tuletõrjuja“ suu täis
võtnud ja kirjutab rea lehtedes, et maa-
valitsused ei täida tuletõrje seadust, et
seaduses nõutud $\frac{1}{4}\%$ toetuse asemel an-
takse vähem kui $\frac{1}{8}\%$ aasta-eelarvest.
Ühtlasi tehakse selle juures etteheiteid ka
järelevalve asutusele, et see seda lubab.

Selle süüdistuse avalikkusele laskja teab
väga hästi, et on seaduse paragr. olemas,
mis räägib $\frac{1}{4}\%$, kuid seda ei taha ta mitte
teada, et see sama paragrahv ütleb, et
see $\frac{1}{4}\%$ tuleb arvata m. v. oma kulu
summast. Siis ei oleks ju enam millegist
kirjutada olnud, siis ei oleks alust m. v.
tõrvamiseks. Et seda teha siiski võimalik
oleks, selleks siis teine silm kinni hoida

ja seadusest näha ainult $\frac{1}{4}\%$ ja muud
mitte. Kuna m. v. eelarvetest 54,82% on
teedekapitali kulud, mitte m. v. oma mää-
rata kulu summad, vaid riigi summad, siis
m. v. oma summade pealt teeb tuletõrje
kulu $\frac{1}{4}\%$ ilusasti välja.

Sarnase sihiliku süüdistuse peale saatis
Liit ajalehtedele järgmise õienduse:

„Kas maavalitsused ei täida seadust tule- tõrje toetuste asjus?“

Mitmes ajalehes ilmus „Tuletõrjuja“
allkirjaga kirjutus, milles konstateeri-
takse, et maavalitsused ei täida, peale ühe,
seadust tuletõrje ühingutele toetuse mää-
ramise asjus, sest seadus näeb selleks
 $\frac{1}{4}\%$ ette, kuid eelarved näidata 10 maa-
konnas vähema protsendi. Selle väite alu-
seks võetakse „Maaomavalitsus“ Nr. 12
ilmunud maavalitsuste kulude tabel.

Selle eksliku maavalitsuste ja ühtlasi
järelevalve asutuse süüdistuste tagasitõr-
jumiseks tuleb tähelepanu juhtida, et just
seesama Tuletõrje seaduse § 4, milles sei-
sab sunduslik protsent tuletõrje heaks,
määrab ka ära, et see $\frac{1}{4}\%$ tuleb maaoma-
valitsustel võtta „oma kulude eel-
arvest“. Maavalitsuste eelarvete lõpp-
summad ei ole aga oma kulude summad,
nagu pealiskaudsemgi eelarve vaatlus üt-
leb, vaid eelarve koosneb kolmest osast,
ja selles viimane osa, teedekapital, moods-
dustab üldelarvest tervelt 54,82%. Tee-
dekapitali kulu ei ole maavalitsuste oma
kulu, vaid riikline erikulu ja teedekapita-
list ei saa tuletõrje heaks summe mää-
rata. Maavalitsuste oma summade pealt
on kõigil maavalitsustel vähemalt seadus-
lik $\frac{1}{4}\%$ tuletõrje heaks arvatud. Et see teh-
tud oleks, selle üle on Kohtu- ja Sisemi-
nisteeriumi poolt kindel järele-
valve. Järjelikult on süüdistus, et maa-
valitsused tuletõrje heaks seaduslist toe-
tust ei määra, aluseta süüdistus.

Eesti Maaomavalitsuste Liit.“

Ja tagajärg?

Ajalehtede hulgas, kes süüdistusele
suurte pealkirjade all ruumi andsid, lei-
dus sarnaseid, kes sellele õiendusele ruu-
mi ei annud.

See nähtus räägib enese eest.

Valega vaimusi väljakutsujad mõelgu
ka selle peale, kuidas nad neid kord talt-
sutada suudavad. Meie mõõdukama aja-
kirjanduse kohta peaks ometi maksma
nõue: Vähemalt ausalt!

7. sept. 1931 a.

Põhilaused maaomavalitsuse kui II. astme omavalitsuse ümberkorraldamiseks.

Ulatus ja piirid.

Maavalitsuse, kui teise astme omavalitsuse piirkonna moodustavad maakonna (maa) piirides olevad vallad.

Maade piirides muutmised võivad sündida vastavate maavolikogude kokkuleppel või Vabariigi Valitsuse otsusel, ärakuulata kohalike elanikkude soove.

Maakondade likvideerimine ja uute loomine sünnib seadusandlisel teel.

Maaomavalitsused võivad vabatahtlikult sihtühisusi luua teiste omavalitsustega ehk eneses sihtringkondi ellu kutsuda.

Maaomavalitsuste kompetents.

Maaomavalitsus teostab maakonna (maa) piirides valitsemist kõigil aladel, nii palju, kui need eriseadustega keskvalitsuse kätte ei ole võetud, samuti ülesandeid, millised vallaomavalitsustel üle jõu käivad, või mille koondamine suurema omavalitsuse üksuse kätte otstarbekohasem on.

Eriti on maaomavalitsuse ülesandeks:

Administratiiv alal: 1) Vallaomavalitsuste tegevuse ühtlustamine ja juhtimine; 2) valdade ühelaadiliste korralduste kooskõlastamine; 3) tarvilistel kordadel vallaomavalitsustele meeldetuletuste tegemine nende ülesannete täitmisele virgutamiseks; 4) järelevalve seaduse alusel vallaomavalitsuste tegevuse seaduslikkuse üle valvamine; 5) maa posti ja telefoni olude korraldamisele kaasaaitamine; 6) tule ja teiste loodusliste õnnetuste vastu võitlemine; 7) keskvalitsuse poolt seaduslisel alusel peale pandud riikliste ülesannete täitmine; 8) avaliku korra ja julgeoleku alleshoidmise eest hoolitsemine või selleks kaasaaitamine; 9) omavalitsuste organite valimiste korraldamine jne.

Märkus: Maaomavalitsuste ja politsei vahelkord ning maaomavalitsuste õigused politsei kohta tulevad vastavas eriseaduses kindlaks määrata.

Hariduse alal: Hoolitseda rahva- ja hariduse eest koolides ja väljaspool kooli, mispärast tema korraldusse kuulub järelevalve alg-, kesk- ja kutsekoolide üle, kesk- ja kutsekoolide ülalpidamine, haridusliste organisatsioonide toetamine ja nende te-

gevuse järelevalve, maa piirides olevate kultuuri ja muinsusvarade korraldus jne.

Hoolekande alal: Kinnine hoolekanne puudustkannatavate laste ja vanade eest, tarviliste varjupaikade, kodude ja töomajade asutamine ja ülalpidamine, tööpuuduse vastu võitlemine jne.; õigus-teadlise nõuande korraldamine.

Tervishoiu alal: Hoolitsemine rahva üldise tervishoiu eest; haigemajade, apteekide ja teiste tervishoidliste asutuste asutamine, ülalpidamine ja nende tegevuse järelevalve. Maa piirides olevate avalikkude veevärkide, parkide, surnuaedade ja kanalisatsioonide korraldamise järelevalve; arstide, ämmaemandate jne. ametispidamine ja järelevalve nende tegevuse üle jne.

Põllumajanduse alal: Põllumajanduse alal eriseadustega maaomavalitsuste peale pandud ja pandavad ülesanded.

Teede ja ühenduse pidamise alal: Hoolitsemine selle eest, et maa piirides asuvad teed, sillad, tammid, parved, sadamad ja liikumisvahendid oleks igati korras.

Majanduse alal: 1) Maaelanikkude tarviduste eest hoolitsemine, 2) maaomavalitsuse kasuks vastavate maksude määramine maksvate seaduste ja määruste piirides, 3) maaomavalitsuste päralt olevate varanduste ja asutuste valitsemine.

Valitsemise organid.

A. Maavolikogud.

1. Valimine ja koosseis.

I. variant:

Maavolikogu valimised toimetatakse iga nelja aasta järele ühes vallavolikogu valimisega.

Valimistest võtavad osa maa (maakonna) valdade alalised täisealised kodanikud.

Passiivne valimisõigus maakonna esituskogusse on ainult vastava maa (maakonna) ja linnade alalistel valimisõiguslistel kodanikkudel.

Valimine sünnib riigikogu valimise korras valimisringkondade viisi. Volinikkude arv maavolikogus 15—25.

Tarbekorral võivad maavolikogude laialisaatmised ja ennetähtajalised valimised ette võetud saada seaduses ettenähtud juhusel Siseministri otsusega.

II. variant põhiseaduse muutmise puhul: Maavolikogud moodustatakse valdade esindajatest.

2. Võimkond:

Maavolikogu võimkonda kuulub:

Maavalitsuste liigete palga määramine, maavalitsuse liigete ja revisjonikomisjoni valimine, maksude määramine eriseadustes ettenähtud korras, eelarvete ja aruanete kinnitamine, kinnisvarade omandamise ja võõrandamise otsustamine, erikapitalide asutamise ja nende valitsemise korra äramääramine, kohustavate määruste maksmapanemine oma tegevusaladel, maa ja valdade piiride muutmine, maavalitsuse töökorralduse kodukordade kinnitamine ja eriseadustega ning määrustega maavolikogude peale pandud küsimuste otsustamine.

3. Koosoleku juhataja.

Maavolikogu juhatab maavanem ehk selle abi.

4. Koosolekute hulk.

Maavolikogu peab aastas vähemalt kaks korralist koosolekut, ühe eelarve, teise aruande kinnitamiseks.

B. Maavalitsus.

1. Ülesanne ja alus.

Maaomavalitsuse täidesaatvaks organiks on maavalitsus, kes teostab kohapeal valitsemise võimu seaduste ja nende põhjal antud valitsemise määruste ehk juhtnõuete järel.

2. Koosseis.

I. variant:

Maavalitsus on kollegiaalne ja koosneb kolmest liikmest: maavanemast, tema abist ja sekretärist.

Maavolikogu võib kollegiaalse m. v. asemel valida siseministri nõusolekul ka ainult maavanema, kellel maavalitsuse õigused.

II. variant:

Maavalitsus on kollegiaalne ja koosneb kolmest liikmest: maavanemast ja tema kahest abist.

(Erand kordub ka siin.)

3. Teenistuse ja vanuse staash:

Maavalitsuse liigete kandidaatideks võivad ülesseatud saada isikud, kes vähemalt 30 aastat vanad ja kes, kui neil kõrgem haridus, vähemalt kolm aastat ja 6. kl. algkooli ehk keskkooli hari-

duse juures vähemalt viis aastat omavalitsuste ehk riigi asutustes juhtiva tegelase-
na ametis olnud.

Maavalitsuse sekretäriilt nõutakse peale selle veel kutseoskuse tunnistust.

4. Töökorraldus.

Maavalitsus töötab kodukorra järele, mis maavolikogu poolt maksmapandud ja Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud.

Maavalitsuse otsustab kõik maakonnavalitsuste võimkonda kuuluvad küsimused, mis käesoleva või eriseadustega ei ole maavolikogu võimkonda või maavanema otsustamisele antud.

C. Maaavanem.

Maavanema võimkond.

Maavanema võimkonda kuulub:

- 1) maaomavalitsuse esitamine,
- 2) maavalitsuse tegevuse ühtlustamine,
- 3) järelevalve maavalitsuse üldise tegevuse ja maavolikogude otsuste teostamise üle,
- 4) koosolekute juhatamine,
- 5) ja muud erikohused, mida eriseadused ehk maavolikogu tema peale paneb.

Märkus: Maavanema häälel on ülekaal häälte pooleks minemisel.

D. Järelevalve.

Maavalitsuse tegevuse üle korraldab maavolikogu järelevalvet tema poolt moodustatud revisjoni komisjoni kaudu.

Revisjoni komisjoni töökord määratakse kindlaks kodukorras.

Maaomavalitsuste tegevuse seaduslikuse üle teostab järelevalvet Kohtu- ja Siseminister, kellele antakse õigus maavolikogu mitteseadusepäraseid otsuseid ümberotsustamiseks tagasi saata. Jääb maavolikogu teist korda oma otsuse juurde, protestib Kohtu- ja Siseminister otsuse administratiiv kohtu korras.

Seletuskiri põhilause te juurde.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu nõukogu otsuse kohaselt koostas Liidu juhatus ühes selleks moodustatud komisjoniga eespool toodud põhilauseid maaomavalitsuse kui teise astme omavalitsuse ümberkorraldamiseks.

Mõlemad otsused tehti enne V. Maakeri kava esitamist ja selle väljakuulutamist Riigikogu juhatus poolt, mis pärast ta on rippumatu V. Maakeri kavast ja selle võimalikust tulemusest.

Maaomavalitsuste kui teise astme omavalitsuste tunnustatud puudusteks on: erakondade poliitika maksva valimisviisi tagajärjel, maavalitsuste suur koosseis ilma staashi nõudeta ja üldvalitsemise kulud (v. lähemalt „Maaomav. Nr. 11 — 1931, lhk. 167—184).

Nende puuduste kõrvaldamist peaks võimaldama eelpool olev reformi kava.

Suurema tähtsusega on esituskogu valimine.

Kuna põhiseadus ei luba otseteed isiku valimise peale minna ja praegune partei poliitika on tingitud maksvast proportsionaalsest valimisviisist, on ühe võimalusena I. variandi's ettenähtud praegune, riigikoguvalimistega ühtlane, maavolikogu valimine, kuid ringkondade viisi, nii et valitud volinikud tunneksid endid enam teatud valla või valdade esindajana maavolikogus, kui partei mehena, ja kõik maakonna maaalad oleks ühtlaselt maavolikogus esitatud. II. variandina on toodud lihtsam moodus: maavolikogu moodustavad valdade esindajad (vallavanemad), kuid selle mooduse läbiviimine nõuab, kui maavalitsused omavalitsusteks tahavad jääda kõigi neile kuuluvate õigustega, põhiseaduse muutmist.

Volikogu koosoleku juhatamises on asja lihtsustamiseks eri juhataja ülesanded maavanema (maavalitsuse esimehe) kätte antud. Senise nelja koosoleku asemel on koosolekute alammäär kahe peale viidud.

Maavalitsuste koosseisu on suureks peetud. Seaduse järele peab maavalitsus vähemalt neljaliikmeline olema, seal hulgas ka sekretär. Kuigi m. v. osakondade arv märksa suurem, kuid et teatud osakonnad eriteadlasi tegelikke tööjuhte nõuavad, võib maavalitsus koosseisult väiksem olla. Kollegiaalne valitsus peab koosnema vähemalt kolmest liikmest ja need kolm liiget, maavanem, selle abi ja sekretär, on möödapääsematult vajalised, nagu I. variatsioon seda ettenäeb.

Kuna muudes meie omavalitsustes sekretär alalise ametnikuna tegutseb, mitte valitsuse liikmena, mis asjale enesele valitsuste vahetamise juures kasulik, on tei-

se variandina toodud sekretär ametnikuna, millisel juhul aga maavanema abide arv peab tõusma kahe peale — kollegiaalse valitsuse saamiseks, seega tõusma ka kulud.

Mõlemi mooduse juures on jäetud, eriti väikeste maavalitsuste jaoks, võimalus kollegiaalse m. v. asemel valida ainult maavanemat, kes omab maavalitsuse õigused.

Mida väiksem maavalitsuse koosseis, seda suurema ettevalmistusega peavad ta liikmed olema. Seni puuduvad igasugused nõudmised sellel alal, peale tingimuste aktiivseks valimisõiguseks. Isegi sekretärit ei nõuta erioskusi. Maavalitsuste prestiihile ei ole see kord kasulik olnud. Valitsemist laiemas ulatuses võivad teostada kogemustega ja vastavate võimetega isikud. Sellepärast on esimesena ülesseatud vanaduse nõue: vähemalt 30 aastat. Selle vanaduseni on võimalus olnud inimestel administratiiv kohtadel ka kogemusi omandada. 3—5 aastane harjumine administratiivalal on maakonna (maa) ja selle valitsemise sisemiseks korraldamiseks tarvilik, mispärast see teenistusstaashina ettenähtud. Omaval. juhtiva tegelastena on mõeldud vallavanemaid ja vallasekretäre, maa-, linna- ja alevivalitsuste liikmeid ja vanemaid ametnikke, ka eriteadlased juurde arvatud, riigiametnikkudena üleslugemata riigi kohapealsete ja kesk-asutuste ametnikke, kes teatud määral juhtival kohal töötanud.

Töökorralduse jätvavad seaduse põhilaudsed kodukordade lahendada, mida Vabar. Valitsus kinnitab, kuid asjaolu, et maavalitsuste liigete arv väheneb, tingib iseenesest korra välja, et tehnilised ja arstlised alad lähevad enam eriteadlaste ametnikkude juhtida, jättes üldjuhatuse ja rahalised asjad maaval. valitud liigete kätte.

Valitsemise rahalised asjad, valitsemise üldkulude kokkuhoid, nõuab aga suurema hulga eriametnikkude ja nende kantseleide koondamist ühise kohapealse keskasutuse ümber, milleks kohane maapiires maavalitsus. Seda koondamist ja kulude suurt kokkuhoidu võimaldab põhilaudsetes toodud maaomavalitsuste kompetents.

Alevivalitsuste arvepidamise kord.

Kohtu- ja Siseministeeriumi kava. Selle tähelpanu väärivad iseäraldused.

Kohtu- ja Siseministeerium on koostanud alevivalitsuste arvepidamise korra kava ja selle asjaomastele asutustele seisukoha võtmiseks laiali saatnud. Seisukohad tulid teatada 1-ks septembriks.

Korra kavale on juurde lisatud ka raamatute vormid proovi läbikannetega.

Võttes siin kohal kõne alla korra kava, ei ole nende ridade ülesanne sedavõrd selle kava puudusi üleslugema hakata, kui näidata selle kava iseäraldusi, võrreldes Kohtu- ja Siseministeeriumi poolt varemalt koostatud ja suuremas hulgas vallavalitsustes maksma pandud vallaomavalitsuse raamatupidamise viisiga, mispärast need read vallavalitsustegelastele veel rohkem huvi võivad pakkuda kui alevitegelastele.

Kui niinimetatud „itaalia“ viis vallaomavalitsustele maksma pandi, käis selle viisi järele käimine paljudele vallasekretärile ülejäo, käib seda mõnele praegugi. Selle põhjuseks oli see, et valdadele koostatud raamatupidamine oli eriline leidus raskuse mõttes. Kui selles ka teoreetiliselt tunnustatud meetodid tarvitusele olid võetud, nagu eelarveline viis, siis selle vananenud ja tühjatööd nõudva viisi, kui suure puuduse, peale tuli paratamatult arvustajate poolt tähelpanu juhtida. Rida teisi puudusi ja mõttetusi teevad vallaomaval. raamatupidamise raskeks ja väga keeruliseks.

Selsamal ajal, kui niinimetatud „itaalia“ viisi puuduste üle kaebati, koostati selle viisi autori poolt selsamal ajal maksmapandud ameerikaviisi puuduste üle aruan-deid. Kuid nüüd?

Kuidas nüüd ühe eht teise viisi põhimõtteid hinnatakse alevite raamatupidamise uue kavaga, see on kõige huvitavam ja üllatavam.

Esiteks on loobutud tervest reast vallaomaval. „itaalia“ viisi pahedest. On kõrva jäetud eelarveline viis, s. o. eelarvet ja selle muudatusi ei kanta põhiraamatutest läbi, nagu see vallaomaval. raamatup. sun-dulik oli, kuigi ei ole raatsitud lahkuda

eelarveliste puudu- ja ülejääkide arvest, on ärajäetud memoriaalist oper. lõppsummade kordamine debet ja kredit lahtris, mis samuti igivana viis oli, on loobutud kassaoper. ükshaaval kassar. amatusse kandmisest j. n. e., selleasemel on tunnustamist leidnud rida ameerikaviisilise vallaomaval. raamatupid. läbiviidud põhimõtteid, nagu büdshetiline viis, operatsioonide grupeerimine, eelarveliste debitoride ja kreditoride arvete kasutamine ja kassa operatsioonide memoriaali kaudu (ameerika viisis shurn.-pearaam.) pearaamatusse viimine parandatud saksaviisi põhimõtete järele, kuigi kahjuks autor seda asjatult teeb iga oper. päeval, selle asemel, et seda kuu lõpul kord teha.

Need põhimõtete muudatused on väga tähtsad ja lubavad ennustada, et praegu maksev vallaomaval. „itaalia“ viis igavene ei ole, vaid temagi vabaneda võib asjatust koormast.

Sellega ei saa aga veel ütelda, et alevivalitsuste jaoks koostatud kava oleks juba eeskujuks ka valdadele. Uus eelnõu sisaldab veel rea puudusi, puudusi, mis päritud praegusest vallaomavalit. raamatupid. viisist ja vastolus ka raamatupid. teooriaga, aga ka uuendusi, mis asjale enesele kasuks ei ole, kuigi nad vast hästi mõeldud olid. Kahjuta teostatavaid suuri uuendusi ei ole juletud aga teostama hakata töö vähendamiseks. Mõnelt alalt kohutab aga uus kava selle lehitsejaid. Alevivalitsuste eelarve on tervelt 120 suurt lehekülge paks, kuna mitte väga ammu vallad veel 8 leheküljega läbi said.

Eelarve pikkus on tingitud äärmiselt detailidesse tungimisest, mis omat korda ka arvestusetööd suurendab ja sunnib hirmu tundma uue korra eest alevisekretäre, kuigi, nagu öeldud, uus kava vallaomaval. „itaalia“ viisist märksa parem.

Asi ise nõuab, et autor sellele vastu ei seisaks, kui see parem tugeva paranduse läbi heaks tehakse saabunud seisukohtade põhjal.

Omavalitsuste päevauudised.

Omavalitsuste maaga varustamisest.

Volikogud esitagu omad seisukohad hiljemalt 1. oktoobriks s. a.

Teatavasti lõppes „Omavalitsuste ja üldkasulikkude organisatsioonide maaga varustamise seaduse elluviimise määruse“ § 1 kohaselt omavalitsuste maasaamise sooviavalduste sisseandmise viimane tähtaeg 1. septembriks s. a. Kuna suurem osa maa- ja vallavalitsusi esitas need sooviavaldused maa- ja vallavalitsuste otsuste põhjal, mis aga Põllutöoministeeriumi sellekohase seletuse järgi E. Maaomavalitsuste Liidu järelepärimise peale oleks tul-

nud esitada vastavate volikogude otsuste põhjal, siis pööras Pärnu maavalitsus selle tähtaja pikenduse saamiseks palvega Põllutöoministeeriumi poole.

Nüüd teatab Riigimaade ja metsade valitsus Eesti Maaomavalitsuste Liidule, et Põllutöoministeerium võtab nende maa- ja vallavalitsuste maasaamise sooviavaldused, mis on esitatud valitsuste otsuste põhjal kuni 1. septembrini s. a., sisulisele läbivaatamisele, kuid selle eeldusega, et need maa- ja vallavalitsused hiljemalt 1. okt. s. a., esitatud soovide kohta, esitavad veel volikogude seisukohad.

E. Maaomaval. Liidu ja omavalitsuste tegevus.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu juhatus koosolek 26. augustil 1931 a.

Koos on viis juhatuseliiget. Puuduvad kolm.

Päevakorras tähtsamate küsimustena:

Teise astme maaomavalitsuse reformi põhilaused

redigeeritakse teise astme maaomavalitsuse ümberkorraldamise kava väljatöötamise komisjoni poolt vastuvõetud põhimõtete järele, mis selles numbris erikohal ära trükitud.

V. Maakeri seadus maavalitsuste ärakõutamise kohta.

Selles küsimuses Liidu juhatus praegu mingisugust seisukohta ei võta, kuna see küsimus on seotud teise astme maaomavalitsuste ümberkorraldamise kavaga, mis Liidu nõukogus lõpulikult otsustamisele tuleb.

Vähemusrahvuste kulturomavalitsuse seaduse § 4 muutmine.

Selle palvega on Liidu juhatus poole pööranud Sõmerpalu vallavalitsus teistkordselt, kellel ainukese vallana Eestis on Saksa algkool ülevalpidada.

Liidu juhatus, arvesse võttes seda, et

meie eelmise märgukirja peale 30. V. 1929 aastast Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumilt vastust saabunud veel ei ole, otsustab uue märgukirjaga mitte esineda, vaid Ministeeriumilt järele küsida, missugune seisukoht seal meie varem saadetud märgukirja kohta on võetud ühtlasi aga juhtida vallaval, tähelpanu selle peale, et tal võimalik on naabrivaldadelt osa kooli kulusid tagasi nõuda.

Allkirjade tõestamine vallavalitsuste kaudu lepingute sõlmimise juures.

Liidu juhatusel on soovi avaldatud, et vallaval. need õigused nõutada tulevad, kuid Liidu juhatus leiab, et seda ülesannet on vallavalitsustel raske teostada. Arvesse võttes ühtlasi ka seda, et neid kohustusi kollegiaalse asutuse kaudu, nagu seda on vallavalitsus üldse, on raske teostada, sest siin peab vastutav olema ikkagi ainult üks kompetentne isik, nagu seda on praegu notarid, Liidu juhatus otsustab seda küsimust mitte algatada.

Riigimaksude pealt viivitusraha ärajätmise küsimuses,

mis Liidu viimasel nõukogu koosolekul ühe liikme poolt ülestõsteti, leiab juhatus, et see % peaks kõigi maksude juures ühesuurune olema arvestuse lihtsustamiseks, kuid arvesse võttes seda, et ilma viivitusrahata maksud vaevalt õigeaks ajaks sisse

tulevad, ei saa viivitusraha ärajätmist pooldada — omavalitsuste huvides.

Alevivalitsuste arvepidamise korra kava juures, mis Kohtu- ja Siseministeeriumilt Liidu juhatusele seisukoha võtmiseks saadetud, otsustatakse juhatusele esitatud parandused heaks kiita ja need parandusettepanekud esitada Kohtu- ja Siseministeeriumile.

Omavalitsusteenijate teenistumäärustiku maksmapanemise

küsimuse juures leitakse, et see puudutab kogu omavalitsusteenijaskonda, mispärast oleks tarvilik, et kõik omavalitsusasutused saaksid selle määrustiku kavaga tutvuneda. Seda arvesse võttes Liidu juhatuse otsustab paluda Omavalitsuste Teenijate Liitu, kui küsimuse algatajat, et ta saadaks meile nimetatud määrustiku iga valla- ja maavalitsuse jaoks, mis võimaldaks neid edasi saata igasse valla- ja maavalitsusesse palvega, et nad saadaks omad seisukohad selle määrustiku kava kohta Liidu juhatusele hiljemalt 1. jaan. 1932 a.

Üleriiklise Tuletõrje Liidu ettepanek ühise nõupidamiseks tuletõrje ja tulekaitse küsimustes

leiab Liidu juhatuses pooldamist, kus juures see küsimus otsustatakse järgmise Liidu nõukogu koosoleku päevakorda võtta ja ühtlasi paluda Üleriiklise Tuletõrje Liidu juhatust, et ta saadaks sellele koosolekule oma referendi seda küsimust refererima.

Liidu nõukogu kokkukutsumine.

Liidu nõukogu otsustatakse kokku kutsuda 19. septembriks s. a. kell 10 homm. Valka.

Päevakorda võetakse järgmised küsimused:

- 1) Teise astme maaomavalitsuse reform ja sellega seotud küsimused.
- 2) Tuletõrje toetussummade väljamaksmise korra muutmise küsimus.
- 3) II. kl. maanteede tegemise ümberkorraldamise küsimus.

Välismaade omavalitsused.

Tutvunemas Läti omavalitsustega.

M. Raud.

1.

Läti Valga konsuli hr. Hassmani eestvõttel, kes teinud enda ülesandeks edendada ja ergutada sõbralikke suhteid kahe naaberrahva vahel, algas suvel tihe koostöö ja läbikäimine läti ja eesti omavalitsuste vahel. Läti tegelased külastasid Valga-, Viljandi- ja Tartumaad ja kutsusid vastukülaskäigule nende maakondade tegelasi. See teostati 31. juulist 3. augustini. Sõidust võtsid osa Valga maavalitsuse esimees hr. Ruus ja liige hr. Rebane, Viljandimaalt esimees hr. Lauri ja liige hr. Johanson, Tartumaalt esimees hr. Pärilin ja liikmed hrd Öunapuu ja Miller. Linnategelastest sõitsid kaasa Valga abilinnapea hr. Kokkult ja Põltsamaa linnapea hr. Godl. Seda reisiseltskonda täiendasid veel kaks maavalitsuse ametnikku. Teekond läks läbi Valga, Riia ja Miitavi maakondade Liibavini. Vormiliselt oli see harilik viisakuse-külaskäik, aga sisuliselt olid need kibedad tööpäevad, sest kogu aeg kulus ära

tutvumisega läti omavalitsuse töö ja asutistega. On ju teada, et osa meie poliitikategelasi soovib reformida meie maaomavalitsust läti eeskujul.

Lätis on maavolikogud kaotatud. Maavalitsuse esimehe määrab keskvalitsus. Peale esimehe koosneb maavalitsus väiksemais maakondades kahest, suuremais neljast liikmest, kes seatakse ametisse maavalimiste kaudu. Kuna valitavaid on vähe, siis pääsevad maavalitsuse liikmeteks ainult suurte erakondade esindajad, ja väikesed erakonnad, kes jäävad maakondade juhtimisest eemale, soovivad nüüd maavalitsustele kadu. Niisamuti nõuab maavalitsuste kadu enamik ametnikkude klassist, sest nende veende järel laieneb sel korral ametnikkude tööväli. Maavalitsuste võimupirist Lätis ongi võetud ära üks ala teise järel ja on antud keskvalitsuse ametnikkude kätte. Tsentralisatsiooni püüded on Lätis vanemad kui Eestis ja nende saavutused on suuremad kui meil. Nüüd oli siis huvitav jälgida, kas Läti kogukondlise elu juhtimine on läinud selle läbi odavamaks ja otstarbekohasemaks. Läti omava-

litsuse tegelased, ka valdade omad, ei ole temast vaimustatud. Nad juhtisid tähelepanu asjaolule, et tsentralisatsiooni püüete tugevnenemine ei lepi maavalitsuste võimu piiramisega või koguni kaotamisega, vaid et tahab saada oma täieliku hooldamise alla ka vallaomavalitsust. Ja tõesti on Lätis vallaomavalitsus palju suuremal määral kui meil keskvalitsuse hooldamise all. Tema tulud on seaduses kindlaks määratud, niisamuti ka ülesanded. Maksustamise õigust vallal ei ole; isikumaks on kaotatud. Kahjuks ei suuda ka Lätis valitsus kulusid kindlaks määrata ja sellepärast on vallavalitsused alaliselt hädas oma eelarvete koostamisega. Tihti on hädaliste kulude ja tulude tasakaalu viimine võimata; mõnikord tuleb hädavajalisi töid teha raha puudusel halvasti ja mõned seaduse poolt peale pandud kohustised jätta täitmata. Läti avalikku elu iseloomustuseks on raha küllus valitsuseasutustes ja raha nappus vallavalitsustes.

Tsentralisatsiooni püüded on sihitud aienuüksi maa- ja vallavalitsuste vastu. Linnomavalitsusi nad ei puuduta. Otse vastuoksa, linnavalitsusi usaldatakse ja neile tullakse igapäevi vastu. Seda näeme eriti Valgas. Valgale on võimaldatud suured sissetulekud. Tema piir ulatab üle kolme kilomeetri linnast eemale. Tal on palju metsi, hulk talusid ja kaks vabrikut — elektri ja telliskivi vabrik. Telliskivi vabrikus tehakse ka maakuivatamise torusid. Nende hinnast maksab riik veerandi. Torud, mille hind 4,8 santiimi, tulevad põllumeestele kätte 3,6 santiimiga (umb. 2½ senti) tükk. See ei ole mitte üksi põllumeestele toetuseks, vaid ka vabrikule, sest ta tõstab toodangut. Läti Valga on lühikese aja jooksul tugevasti kasvanud ja omandanud nägusa aialinna kuju. Riia on mahutanud sinna palju raha, niisama ka seltskond. Seal on niisugused suurepärased koolimajad ja seltsimajad, mida ei mõistaks otsida pisikesest linnast. Liibavi linn on vist väga rikas. Seda näitavad tema asutused. Tähelepanu väärivad tema rae-koda, kus koosolekute saal tuletab oma siseseadega juba meelde meie Riigikogu saali. Kuidas elavad väikesed linnad, ei olnud võimalik näha. See oleks ka kaunis raske töö, sest linne on Lätis palju: alevid üldse puuduvad, nad kõik on omandanud linna nime ja linnaomavalitsuse.

Ekskursiooni juhiks oli väsimatu konsul Hassman. Iga maakonna piirile sõitsid vastu maavalitsuse liikmed ühes prefekti-

ga. Liibavi maavalitsuse esimees hr. Licis sõitis vastu isegi Riia-Võnnu piirile Siguldisse (Segevolti) ja saatis meid tagasisõidul kuni Valka. Eesti tegelasi tutvustati maavalitsustega, vallavalitsustega, linnavalitsustega, haigemajadega, koolidega, vabrikutega, piimatalitustega, hoolekande asutustega ja anti ülevaatlikke seletusi. Näidati ka looduslikult kaunimaid kohti, nagu Siguldet (Segevolti) ümbrusega. Hommiku vara sõideti harilikult välja ja õhtu hilja jõuti puhkusele. Kirjeldada kõike seda, mis teel nähtud, on võimata, sellepärast piirdun mõne jämeda joonega, mis tähtsad kogukondlise elu juhtimise seisukohalt.

2.

Raske on tõestada, et kogukondliste asjade juhtimine Lätis oleks odavam kui Eestis. Ennem vastuoksa. Läti maavalitsuste koosseisud võrduvad umbkaudu meie omadele, väljaarvatud teedeosakond. Aga kui lisada juurde maavalitsuste ametnikkudele mitmesugused iseseisvad ülemad, kes teostavad osaliselt maavalitsuse ülesandeid, nagu rahvakoolide inspektorid, maakonnaarstid ja teedeinsenerid oma kantseleijõududega, siis tõusevad läti koosseisud meie omadest märksa kõrgemale. Kallimaks lähevad ka kantseleiruumide üürid, sest mitmesugused ametnikud, kellel nüüd oma iseseisev kantselei, mahuksid vabalt maavalitsuse ruumidesse.

Kuidas on lugu otstarbekohasusega, näeme kõige ilmekamalt koolide järelevalve korraldusest. Meil on koolinõunik vastastatud kantseleitööst ja võib pühendada kogu oma tööjõu pedagoogilisele ülevalvele. Lätis on rahvakoolide inspektoril, nagu vene ajalgi, oma kantselei. Aga kuna kantseleisummad on väikesed, ei saa ta võtta kirjutajat, vaid teeb ise ära kõik kantseleitöö. See matab ta paberite virnasse. Ta võib teha vaid lühiajalisi revideerimisreise, sest kodus võivad oodata teda hädalised asjad. Revideerimise jaoks jääb üldse vähe aega. Temale tuleb lisaks kirjavahetus maakoolivalitsusega, kuna meil koolinõunik kõik need asjad ära õien-dab suuliselt. Eksitus oleks arvata, et läti inspektoril on sellepärast suurem võim kui meil koolinõunikul, et ta on riigiametnik. Võimupiirid on umbes ühesugused. Vahe seisab vaid selles, et see võim, mis meil on antud haridusosakonna juhatajale, Lätis kuulub maakonna koolivalitsusele, mis vastab oma koosseisult meie haridusnõu-

kogule. Andke meie haridusnõukogule nõuandva hääle asemel otsustav võim ja koolivalitsus ongi käes. Inspektoril ei ole administratiiv alal rohkem öelda, kui et ta on koolivalitsuse liige. Kesk- ja kutsekoolidega ei ole inspektoril midagi tegemist, neil on omad revidendid. Nende järelevalve jääb kaugemale. Kõige selle tagajärjel on koolide järelevalve Lätis mitu korda nõrgem kui meil. Sellepärast on seal ka väärnähteid rohkem. Eriti lokkab Läti koolis poliitika palju lopsakamalt.

Lootus, et maavolikogude kaotamisega poliitika jääb kogukondlise elu juhtimisest eemale, ei ole täiel määral täitunud. Kahtlemata on maavalitsuse liikmed selle läbi saanud iseseisvamaks, et neid võib rahvas otseselt, kuid neil liigetel enestel on võrdlemisi vähe tähtsust, sest võim on koondatud keskvõimsuse poolt määratava esimehe kätte. Aga siin on juba tubliste tunda poliitiliste tuulte mõju. Esiotsa määrati esimehi küll nende tubliduse järele, kuid mida samm edasi, seda enam muutuvad maavalitsuse esimehe kohad poliitilise kauplemise objektiks. Valitsuse koalitsiooni loomisel nõuavad erakonnad endile teatavaid kõrgemaid ja mõjuvamaid ametnikkude kohti. Niisuguseks „lehma kauplemise“ objektiks on muutumas nüüd ka maavalitsuse esimehe koht.

Õigus, keskvõimu poolt kõneleb Lätis asjaolu, et asutised, mida peab üleval keskvõimsus, on korraldatud suurejooneliselt. Valga keskkooli maja, mis ehitatud riigisummadega, võiks meie oludes pidada provintsis harulduseks. Ta on nägus ja vastab moodsatele nõudmistele. Riigisummadega on ehitatud Valgas ka algkooli hoone. See on ilus ja otstarbekohane koolimaja. Kool on rikkalikult varustatud õppeabinõudega ja käsitööriistadega. Riigi käsitöökool puu- ja rauatöö osakondadega on korralikult varustatud kõigega, mis vajalik õppimiseks ja töötamiseks. Otsarbekohaselt on korraldatud ka Smilteni põllutöökool, mis tegelikult koosneb neljast koolist: põllutöökool, karjapidamise kool, meierite kool ja juustnikkude kool. Esimene on kahe, teised aastase kursusega. Juustnikkude kooli pääsemiseks on vajalik meierite kooli lõpetamine. Õpilasi nelja kooli peale on kokku 100. Niisugune koolide koondamine ühte keskkohhta võimaldab ratsionaalselt kasutada eriteadlaste tööjõudu ja õppe-kabinette. Kooliraha on odav — aastas 10 latti (umb. 720 senti). Niisamuti on odav ülespidamine

— 200 latti (umb. 14½ tuhat senti aastas). See ei kõnele aga veel omavalitsuse vastu: riigil on suured summad käes ja ta tarvitab neid, nagu otstarve nõuab. Niisuguseid summe omavalitsusel ei ole.

Loomulikult ei saa siis ka maaomavalitsuste asutused võistelda riigi omadega. Nemad peavad elama peost suhu. Maakondade haigemajad tuletavad meelde meie omi. Nad peavad niisamuti arvestama oludega, nagu eesti haigemajad. Maa haigemajade võrk näib olevat tihe, sest üksi Liibavi maakonnas näidati meile kaht — Prekulnis ja Durbes. Mõlemad olid väikesed puhtad asutused, mis leiavad elanikkude poolt rohket kasutamist. Lätis on maaelanikkudel arstiabi saamine hõlpsam kui meil, niisamuti on ka haigemajade ülespidamine kergem, sest riik võtab kaudselt osa kuludest. Maahaigete arstimise kulud jagatakse kolmeks — ühe osa maksab riik, teise osa vald ja kolmanda osa haige ise. Kuna terve maks ei ole haige kanda, siis on võimalik tõsta maksu parajasse kõrgusesse. Prekulni haigemajas näiteks on maks 4½ latti päevas (s.o. umb. 320 senti), mis oleks meie oludes kõrge, kuid jaotatult kolmele ei tundu raskena. Selle tagajärjel, et maks on kõrge, ei ole ülevalpidajal tarvis juurde maksta. Kuidas valda ja riiki sunnitakse osa võtma haigemaja kuludest, võib näha Võnnu haigemajast. Seal võetakse linna haigetelt 3 latti, maa haigetelt 5 latti ja sellest maksab riik 1⅔ latti (120 senti), vald 1⅔ latti ja haige ise 1⅔ latti. Niisama suurt maksu võetakse ka riigiametnikkudelt. Valdade poolt ülevalpeetavad asutused on juba raskemal seisukorras. Eriti teravalt paistab see silma, kui võrdleme riigi ja valla hoolekande asutusi — Liibavi rinnalaste kodu ja Smilteni vaestemaja. Esimene on riigi, teine kolme valla ülevalpidada. Mõlemad asutused vastavad ülevalpidajate kandejõule. Liibavi rinnalaste kodu on rõõmus, ruumikas, piinlikult puhas asutus, korraldatud otstarbekohaselt ja kõigi mõnustega. Ta jätab küllastajale armsa mulje. Vanemaist mahajäetud laps ja vaenelaps käib läbi kolmest niisugusest asutusest, enne kui lahkub ellu. Kuni kahe eluaastani on ta rinnalaste kodu, siis läheb ta väikelaste-kodusse ja lõpuks kooliealiste laste kodusse. Kaks viimast asutust on ka riigi ülevalpidada ja asjatundjate seletuse järele olevat nad niisama kaunid kui Liibavi rinnalaste kodu. Riik hoolitseb mahajäetute eest ha-

ruldaset hästi. Vallal tuleb hoolitseda vanade vaeste eest. Ta asendab nad vaestemaja. Üht niisugust vaestemaja näidati meile Smiltenis. See oli nagu enamik meie vaestemajust, sünge, kitsas, raske õhuga ja jättis rusuva mulje. Valdade eelarved ei luba kulutada suuremaid summe — saab anda ainult kõige hädavajalikemat. Meie vaestemajad on isegi paremas seisukorras. Meil on niisuguste vaeste jaoks, kes vajavad kõrvalist abi, asutatud erikodud. Smiltenis olid nad kõik koos. See asjaolu mõjub tunduvalt puhtuse, õhu ja vaeste meeleolu peale.

Teede tegemine ja korrashoid on puhtalt keskvalitsuse juhtida. Osa teid on riigi, osa elanikkude teha. Teede klasse on rohkem kui meil. Maanteede poliitikas tuleb ilmsiks iseloomulik tsentralisatsiooni joon. Keskvalitsusel, kes ise asub pealinnas, on pealinna mured rohkem südamel kui provintsi omad. Riia ümbruskonna teed, eriti ta suured kiviteed, on sirged ja munasiledad. Osalt on need asfalditud, osalt betoonitud. Autod võivad seal lennata noole kiirusega ja liikumine on ka haruldaset elav. Autode arvult meie Läti vastu ei saa. Võnnu linnas ja maakonnas ületab autonumbrite arv 6000. Lätlased ise ei tunne sellest rõõmu — sinna minevat nende valuuta. Kaugemal provintsidele ei ole enam märgata seda suurejoonelikust. Nad on halvemad kui meie maanteed. Teehöövleid on Lätis vähem kui meil. Seda ei maksa imestada, sest lõviosa teede korrashoiu summadest läheb Riia ümbruskonna peale, nii et riigi kaugemate osade jaoks ei jää palju üle.

3.

Tsentralisatsiooni kõvenemine tähendab ikka umbusaldust seltskonna oma loovate ja korraldavate jõudude vastu. Seda umbusaldust Lätis on raske seletada ja põhjendada. Eraalgatus on Lätis tugev. Seltskondlikud jõud on seal tööle rakendatud juba aastakümned tagasi ja on töötanud hoogsasti ning heade tagajärgedega. Smiltenis õppisime tundma põllumeeste seltsi, kelle iga ületab viiskümmend aastat. See on töökas ja rikas selts. Tema toredad majad võtavad enda alla linnas terve kvartaali. Nendes on ühiskauplused, ühispank ja suur rahvamaja. Ühispank, mis välja kasvanud põllumeeste seltsist, on suuruselt järgmine Riia ühispannagale. Selts ja pank töötavad käsikäes. Neil on ühine esimees, hallpea Pelzis, kes

veel täis nooruslikku tuld. Hr. Pelzis oli ilmunud koosviibimisele, et tervitada eesti külalisi. Võib olla, on mõned seltskondlikud algatused olnud isegi liig suurejoonelised. Nii on Valka ehitatud rahvamaja liig suur ja tema kulud rõhuvad rängalt asutajaid. Aga ehitamise ajal oli rahva vaim niisugune. Lootuselained käisid liig kõrgelt. Valitses üldine ja suur optimism. Ega riiki talitanud targemini. Sellele vaatamata, et suur rahvamaja juba olemas, laskis ta oma summade toetusel ehitada sinna teise rahvamaja — tööliste oma. Ühendamise asemel lahutati rahvaliidmeid.

Läti piimaühingud on suured ja tugevad. Läti valitseb tendents asutada ühingud suurema ringkonna jaoks. Kaugemate nurkade tarvidusi katsutakse rahuldada koorejaamadega. Eesti tegelastel oli võimalus tutvuneda Triki ühinguga. Temal on kolm vabrikut — piimatalitus, viinavabrik ja veinivabrik. Piimatalitus töötab päevas läbi 24.000 klg. piima. Õige suur on ka Eseri piimatalitus Leedu piiril. Tal on seitse koorejaama. Ennemalt oli tal kaks koorejaama isegi Leedus. Koorejaamade asutamist kergendab see asjaolu, et seadus ei nõua pastörisaatoreid, mis on kallid ja mille tegi meil sunduslikuks Jaanhoid. Eseris tõusevad ümbertöötamiskulud 35 santiimini (25 senti) või kilogrammilt.

Seltskondlikuks organisatsiooniks on ka Punane Rist. Läti Punane Rist töötab suurejooneliselt. Teel oli meil võimalik tutvuneda kahe sanatooriumiga — luutiisikuse haigetele Krimulda lossis Liivimaal (Segevaldi juures) ja kopsutiisikuse haigetele Kalnemõisas Kuramaal. Kalnemõisas töötab sanatoorium 150 haige jaoks. See asutus üllatas oma iluga, eriti roosipeenardega. Kuna senine hoone (end. härrastemaja) jäänud kitsaks, ümbruskond aga tunnustatud haigete põetamiseks soodsaks ja sobivaks, siis asus P. R. asutuse laiendamisele. Seda teeb ta suurejooneliselt. Umbes kilomeeter senisest sanatooriumist ehitatakse männametsa uus neljakordne telliskivihoone, mis töötab saada Läti rahvuslikuks uhkuseks. See ehitus on 162 meetrit pikk, hulkade tiibadega. Tema ümbermõõt on pool kilomeetrit. Maja ehitatakse viimaste arstiteadliste ja tehniliste nõuete järel. Silmas on peetud kõiki nõudmisi, millele peab vastama tiisikusehaigete sanatoorium. See ehitus ei ole mitte ainult tore, vaid päris lük-

suslik. Mõned seinad on täiesti klaasist. Ruumi nappuse pärast on võimata kirjeldada sisseseadet üksikasjalikult. Maja on juba katuse all ja osa tubades on tehtud ka seesmised tööd. See suur maja on määratud ainult 200 haige jaoks. Ülemmäär olevat 250. Tube temas on 210. See olevat kõige kallim hoone, mis ehitatud Lätis iseseisvuse ajal. Ta minevat maksma ilma sisseseadeta 28 miljoni latti (umb. 150 miljoni senti). Kui maja sissesead valmis, tuleb arvestada iga haige kohta enam kui miljoni sendi eest maja ja sisseseade alla pandud kapitali. Mis läheb küll maksma niisuguse hiiglasutuse ülevõlpidamine!

Kuid lätlased on optimistlikud ja usuvad kindlasti, et nad suudavad ülevõlpidada selle asutuse ajakohaselt. Maja ehitatakse ilma riigi toetuseta. Punane Rist teeb seda oma rahaga. Peasissetuleku ammutab ta loteriidest, mille peale on tal ainuõigus. Ta korraldab kolm loteriid aastas, mis kõik senini on läinud hästi korda. Tema loteriipileteid levitatakse üle riigi ja neid omandatakse heameelega. Riigi poolt määratavad sissetulekud, nagu protsent raudtee pileteilt, olevat selle peasissetuleku kõrval väikesed.

4.

Läti põhjapoolne osa on Lõuna-Eesti loomulik jätk. Erilise kauniduse annavad temale Koiva jõe ürgorud. Maastik selle jõe ääres on haruldaselt tore. Sigulda (Segevaldi) ümbrust ei nimetata asjata Liivi Schveitsiks. Eesti tegelastel oli võimalik tutvuneda teel Läti kaunimate kohtadega. Viljad Liivimaal on niisamasugused, nagu Viljandimaal. Jõudes Kuramaale tugevneb mulje: Läti on rikas riik. Iseseisvuse ajal on neile tulnud juurde tähtis rikkuse allikas — suhkrupeet. Asjatundjate otsuse järel olevat Kura mullapind ja kliima suhkrupeedi kasvatamiseks soodus. Miitavi juurde on nüüd asutatud suhkruvabrik, mille toodang suureneb iga aastaga. Tänavu loodetakse saada 12.000 tonni suhkrut. Praegune vabrik on ehitatud 500 tonni peale päevas, kuid juba nüüd tõuseb toodang 800 tonnile. Kavatsusel on veel teise vabriku ehitamine. Vabriku direktor loodab, et kümne aasta jooksul areneb läti suhkrupeet nii kaugele, et tarvis ei ole vedada enam sisse võõrast suhkrut ja et jääb üle väljaveoks. Väljaveomaa all mõeldakse esmajoones Eestit, sest meil endil puudub suhkrupeet ja vedu tuleb odav. Suhkur läheks vahetuks eesti tsemendi ja bensiini vastu, Uues

mas. Lätlased peavad oma suhkrut parekaubalepingus olevatki peetud seda silmaks vene, saksa ja poola omast. Ainult tshehhoslovakkia omast jäävat ta alla. Praegu on suhkrupeetide all juba 4500 hektarit põldu. Teda harivad 3000 talu. Sõites Miitavist Liibavi on näha tee ääres suuri suhkrupeedi väljasid, mis tuletavad meelde vana mõisa põlde.

Eseri riigimõisa juures käidi ka Läti-Leedu piiril. Piiriks on seal jõgi. Pool silda on Läti, pool Leedu oma. Lätipoolne on värvitud mustaks, leedupoolne roheli-seks. Leedu piirivalve ülem, kes elanud ka Narvas, ja mõistis mõne sõna eesti keelt, kutsus eestlasi lahkesti üle piiri — Leedu pinnale. Piirijoonest on näha, et Läti-Leedu vahekord on niisama sõbralik kui Eesti-Läti vahekord.

5.

Kui eesti tegelased jõudsid Smilteni, le vines ümbruskonnas teade, et eesti riigivanem on sõitnud Lätisse külla. Seda otustas rahvas osavõtu järele, mis sai osaks eesti tegelastele. Igal pool, kus peatusime, olid lehvimas eesti lipud, tervitasid muusikakoorid, tervitasid toredad lillekimbud, ootasid rikkalikult kaetud laudad, millest võtsid osa mitmesuguste organisatsioonide esitajad. Peeti palju sütitavaid tervituskõnesid.

Eesti omavalitsustegelasi võeti vastu kui kalleid sõpru ja ligidaid sugulasi. Sõprussidemeid, mis loodud juba läti tegelaste külaskäigul, kõvenesid. Konsul Hassmanil ei olnud kerge töö, ta pidi ümber tõlkima emakeeles peetud kõned. Lätlased tuletasid meelde eesti teeneid Läti vabadussõjas ja nad kõnelesid tungivast vajadusest, et mõlemad liitrahvad käiks käsikäes poliitilises, majanduslises ja kultuurilises elus. Riias tervitas eesti omavalitsuse tegelasi Läti Kreiside Liidu nimel liidu esimees J. Sarkanbärdis ja palus omavalitsuse esitajaid edasi anda Eesti Maaomavalitsuse Liidule ja kogu omavalitsusele Läti Kreiside Liidu südamlikke tervitusi.

Liibavis ootasid üllatused. Öhtul, kui jõuti linna, võttis meid seltsimajas vastu laulukoor Eesti ja Läti hümniga. Meie hümn lauldi eesti keeles, sõnad hääldati puhtalt ja ettekanne oli hea. Järgmisel hommikul korraldati meie auks kaitseliidu paraad, sest eesti omavalitsustegelaste hulgas oli rida kaitseliidu päälikuid. See päev oli Liibavile tähtis pidupäev. Oli

põllumajandusliku näituse avamine ja suurem laulupidu. Pidupäevaks jõudsid kohale ka peaminister K. Ulmanis sise- ja majandusministritega. Eesti tegelased esitleti peaministrile, kes, surudes igäihe kätt, avaldas rõõmu meie tuleku üle. Sise-minister kutsus õhtuks meid banketile, kuid reisiriidetuse pärast oli meie osavõtt võimata. Näituse avamisele kutsuti meid auvõõrasteks. Meid võeti vastu orkestri helidega ja auvaldustega. Näituse avamisel pidasid seal muude hulgas kõnesid ka peaminister ja teised ministrid. Eesti omavalitsustegelaste ja Maaomavalitsuste Liidu nimel esines eestikeelse tervituskõnega H. Lauri; kõne tõlkis läti keelde konsul Hassman. Kõnele järgnesid suured kiiduavaldused ja hüüded: „Elagu Eesti!“ Järgmine kõneleja saami liige, peatas pikemalt Eesti-Läti koostöötamise tähtsusel.

Näitus tuletas meelde eesti maakondlisi näitusi.

Ka laulupeole olime kutsutud auvõõrasteks. Laulupidu oli tore. Üksi tema pärast juba oleks maksnud sõita Liibavi. Suurem osa laulukoori oli rahvariites. Läti rahvariie on värvirikas ja mitmekesine. Igal vallal on iselaadi riie. Lauljate rongikäik oli võluv — üks koor oli kaunim kui teine ja laululava oma värvikül-lusega jättis unustamatu mulje. Laul kõlas vägevasti. Laulupeol viibis ka peami-

nister ja teised Liibavis viibivad ministrid. Lihtsate meestena jutlesid nad vaheagadel rahvaga, nagu seda teevad ka meie ministrid. Teel Miitavist Liibavi sõitsime mööda Läti presidendi Kviiesise talust. Talu hooned on nägusad, elumaja on aia sees, kahe korstnaga.

* * *

*

Eesti omavalitsustegelased töid kaasa sellelt sõidult palju sõprussidemeid. Peale maaomavalitsuse tegelaste puuduti kokku linna-peadega, kreisiülematega, kaitseliidu pealikutega, naiskodukaitse tegelastega, arstidega, koolijuhatajatega, vallavalitsuse liigetega ja paljude teistega. Kõik olid nad väga sõbralikud ja armsad inimesed. Eriti Liibavis, kus oli pikem peatus, võitis tormiga eestlaste südamed energiline kreisiülem ja kaitseliidu komandör Leghsdin oma tulise abilise Valteriga.

Unustamatuks jääb Liibavi maaomavalitsuse esimees Licis oma ülevoolava sõbralikkusega ja hoolitseva armastusega. Ei ole näiteks nalja-asi sõita Liibavist vastu Võnnu piirile ja saata tagasi Valka. Õp-pisime tundma palju tõsiseid eesti sõpru ja tublisid omavalitsuse eest võitlejaid. Armastuse ja lugupidamisega mõtleme nende peale ja loodame peatset jälle-nagemist.

Riigikohtu seletused.

Kas ühisiimatalitused kuuluvad valla heaks võetava tööstusmaksu alla?

Vastus: eitav.

Ühisiimatalitused on küll töönduslikud ettevõtted, kuid mitte ärilise, vaid põllu-majandusliku iseloomuga ja kui niisugu-

sed on nad põhi- ja lisaärimaksust vabastatud (RT 44 — 1923, sead. nr. 66, § 6). Tööstusmaksu on aga vallad oma heaks õigustatud võtma äriliste tööndusettevõtete pealt (RT 3 — 1921, sead. § 10).

(Rkha t. nr. 41 — I—1931).

„õigus“.

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 34. Vallasekretäride eksamitest.

Palun teatada, kas käesoleval aastal korraldatakse vallasekretäride eksamisi. Jaataval korral kus ja millal.

Vallasekretäri abi.

Vastus:

Vallasekretäride eksami kohta praegu teateid ei ole.

Küsimus Nr. 35. Maksuvõla sissenõudmisest kinnisvarast.

Kuidas saab maksuvõlgaselt, kellel peale kinnisvara mingisugust vallasvara ei ole, vallaomavalitsuse maksuvõlgasid sisse nõuda, kuna politsei kinnisvara aresti alla ei pane ja müügile ei määra, maksuvõlgaselt aga võlakoozem aasta-aastalt suureneb.

S. Vallavalitsus

Vastus:

Tuleb pöörata vastava kohtu poole palvega määrata võlgniku kinnisvara müügle (Riigi vastuvaidlemata sissenõuete seadus §14, VSK XVI k. 2. j. Balti Eraseaduse §3945 j. t., v. ka Vene senati otsused, mis ära toodud Bukovski juures (Свод гражданских законоданий губерній Прибалтійских, §3947).

Küsimus Nr. 36 Laste maksuvõlgade sissenõudmisest vanematelt.

Täisealised lapsed (ka koduväimees) elavad vanematega ühises ja eraldamata majapidamises ning neil kõrvalisi tuluhallikaid ei ole, vaid saavad ülespidamist vanemate majapidamisest. Kas on vanemad kohustatud ja kas võib sunniviisil vanemate varast laste maksuvõlgasid sisse nõuda ja millise seaduse alusel? Politsei keeldub seda tegemast põhjusel, et isikliste maksude katteks võib ainult võlgniku isiklist vara aresti alla panna.
S. vallavalitsus.

Vastus:

Vanemad ei vastuta laste maksuvõlgade eest, mispärast politsei tegevus tuleb õigeks tunnustada.

Küsimus Nr. 37. Ülikooli haridusega, kuid kutseta isiku algkooli juhataja kohale valimisest ja vallandamisest.

Vallavolikogu on valinud ja maakoolivalitsus registreerinud 6. kl. algkooli määraliseks juh. — õpetajaks isiku, kel puudub algkooli- üldse õpetaja, kutse ja praktika — kuigi on lõpetanud veneaegse ülikooli (ajaloo-filoloogia teaduskonna) Venemaal.

Nüüd, tema sobimatuse õpetaja kohale ilmsiks tulles, soovib vald teda õpetaja kohalt vallandada.

Et maakoolivalitsus pooldab tema ametisolemist eelnimetatud kohal ja vallavolikogu otsus juba paar aastat jõus olnud, palun juhatust, missuguseid sammusid tuleks teha vallavolikogul oma otsuse muutmiseks ja nimetatud õpetaja vallandamiseks?
M. Vallavolikogu liige.

Vastus:

See asjaolu, et küsimuses tähendatud isikul puudub õpetaja kutse, on käesoleval juhul tähtsuseta. Isik on ametisse seatud kompetentsete asutuste poolt ja omab ka vastava hariduse (aval. algk. sead. § 58 märkus). Selle tõttu peab ta ametist vallandamine sündima samas korras, mis on maksev määraliste õppejõudude vallandamisel.

Küsimus Nr. 38. Kinnisvarade maksu sissenõudmise korrast.

Kinnisvara omanik (maaomanik) jättis määratud maamaksu maksmata ja sellega läks nimetatud maks võla arvele ning maksulehed (võlakaardid) saadeti konstaablile sissenõudmiseks. Konstaabli poolt aga seati kinnisvaraomaniku (võlgniku) kohta kokku maksujõuetuse akt ja tagastati kohalikule vallavalitsusele.

Palun selgitust, millist sammu peab nüüd vallavalitsus selles suhtes astuma.

M. valla k. am.

Vastus:

Kinnisvara maksu sissenõudmisel tuleb talitada vastavalt seadusele liikumata varanduste maksu kohta maal (§§ 34—36 Rt. 18-19—1920).

Küsimus Nr. 39. Tempelmaksustamisest.

X vallas ehitakse vallamaja ja selleks veetakse ehitusmaterjali kohale, nagu palke, kruusa jne.

Materjali kohalevedaja teenis (sai tasuks) veo eest 12 krooni ja andis raha kättesaamise üle kviitungi v. v-le. Et aga tempelmaksu tariif nr. 30 erand. 4 järele kuulub antud kviitung mitte tempelmaksustamisele, kuna üks rev. kom. liikmeist tahab, et kviitung eelmainitud asjas oleks tempelmaksustatud temp. tariif nr. 14 —A—p. c all tähendatud „tehtud tööd“ järele 0,2% summast, sest kviitungil on kirjutatud, mille eest tasu saadud.

Palun selgitust, millised tööd (teenistused) tulevad mõista temp. nr. nr. 30 erand. 4 all ja kui kaugele laieneb mainit mõiste, ja — kas kuulub eelnimetud kviitung tempelmaksustamisele, jaataval korral millise tariifi järele.

M. valla k. am.

Vastus:

Küsimuses tähendatud kviitung kuulub tempelmaksustamisele. Tempelmaksu tariifi nr. 14 (Arved)—A—p c järgi, s. t. 0,2% arve summast, sest käesoleval juhul ei ole tegemist isikliku töötasuga, vaid tasuga väljaantud tööde eest. Tempelmaksu tariifi nr. 30, erand. 4, selgub sama tariifi nr 42 sisust.

Küsimus Nr. 40.

Petserimaal kinnisvarade kreposteerimise järele avanes võimalus kinnisvara omanikkudel saada Eesti Maapangast laenu. Eriti on märgatavalt laenu soovijaid hoonete ehituseks.

Laenu sooviavalduse juurde nõuab Maapanga volinik vallavalitsuse tunnistust, millest väljenduks: millise krundi peale hoone ehitatakse, sest omanikul on eraldi kruntisid mitu ja igaüks omaette kreposti numbri all. Edasi, kas ehitusmaterjal kohale veetud ja selle hulk eraldi.

Juhtumil, kui omanikul on ehitatud näiteks elumaja, mille ehitus pooleli, siis ära tähendada maja pikkus, laius, kõrgus ja olemasolevate tubade, ukste ja akende suurus. Selle juures ka veel, missugune töö tegemata ja kas vajalik materjal kohal.

Sarnaste tunnistuste andmine kodanikkudele vallavalitsuse poolt peab sündima vallavalitsuse ametniku ehitus-kohale sõidu järele. Eitaval korral osutuvad andmed tunnistusel ebaõigeks. Vähe seda, et kodanik ise ette toob nõuetavad andmed. Ka on ette tulnud juhtum, kus peremees avaldab vallavalitsuses, et nii ja niipalju ehitusmaterjali on kohal, kuid kohapeal selgus, et pole materjali üldse.

Kohalik Maapanga volinik käib aga ise kõik laenusoovijate elamud läbi, kontrollides vallavalitsuse tunnistuste tõsidust.

Tekivad seega küsimused: 1) Milleks õieti vajalik vallavalitsuse tunnistust kõnetletud andmetega ja kas panga volinik ise ei võiks temale vajalikke andmeid üles märkida kohapeale ilmumisel?

2) Kes tasub vallavalitsuse ametniku väljasõidul küüdikulu ja

3) Kas vallavalitsus on kohustatud mainitud korras tunnistusi välja andma?

M. vallasekretäri abi.

Vastus:

Ei Eesti Maapanga põhikiri (Rt. 27—1926) ega ka teised seadused ei näe otsekohe ette säärase tunnistuste väljaandmist vallavalitsuste poolt, kuid sellest ei järgne, et vallavalitsused võiksid keelduda tähendatud tunnistuse väljaandmisest, kui nende korralduses leiduvad sellekohased andmed või kui need andmed on vallavalitsustel võimalik hankida ilma eriliste kuludeta.